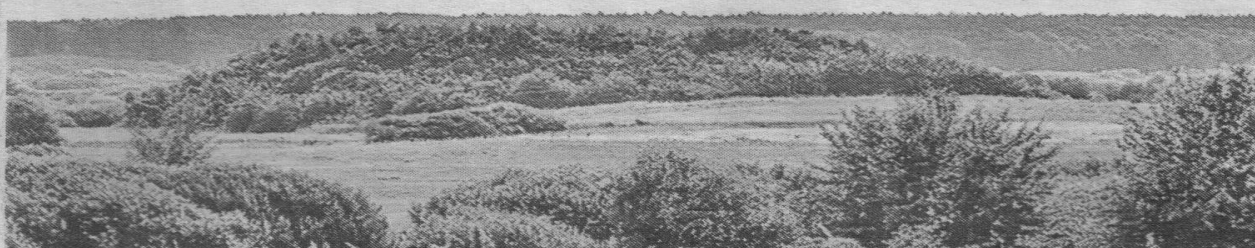

Край наш поліський

ЗАМКОВА ГОРА БІЛЯ ГОРОДЦЯ

Хутір із поетичною назвою Соловійова гора знаходиться за два кілометри від села Городець. Це моя маленька батьківщина. Тут я народилася. Тут пройшли мої дитячі та юнацькі роки.

Із вікон батьківської хати, які виходять на південь, я спокійно спостерігаю за інтенсивним рухом автотранспорту на трасі Київ-Варшава, а коли переходжу на кухню, вікна якої дивляться на північ, то бачу залізничну колію, якою рухаються потяги тим же сполученням Київ-Варшава.

Уважно подивіться на світліну. Цю картину я спостерігаю з вікон рідного дому. І бачать це пасажири потягів вищезгаданого маршруту. Це не просто якийсь пагорб, зарослий кущами й деревами. Це історична пам'ятка часів Київської Русі. Точніше, фортеця племінного періоду історії східних слов'ян. Вона знаходиться на природному піщаному підвищенні в заплаві лівого берега річки Горинь за три кілометри на північ від Городця.

Колись давно цю невелику місцину площею 160 на 260 метрів, що на 2,5-3,5 метра вивисувалася над заплавою, оточували праліси, хащі й болота. Однак людяна вона припала до вподоби й вони оселилися тут. Для більшої безпеки першопоселенці зробили східну частину підвищення ще вищою. Прокопуючи рів із напільної сторони, вони виносили землю на підвищення й таким чином підняли його, утворивши майданчик городища розміром 45 на 40 метрів.

Рів навколо фортеці ще донині має глибину 2-3 метри і ширину до 10 метрів. Довкола городища насипано вал заввишки 2-2,5 метра. Із західної сторони дуже добре видно розрив у валу, де колись знаходився в'їзд до городища. Очевидно, залишки колишнього мосту так і покояться до наших днів під шаром землі на місці колишнього в'їзду.

Фортеця функціонувала з IX до XI століття. Вона мала стратегічне прикордонне значення, про що говорить сама її назва (городцями раніше називали пункти та рубежі земель, де зазвичай перебували княжі дружинники). Підтвердженням того, що ця місцина в давнину служила укріпленням і тут перебували воїни, є виявлені останки одного з них, похороненого з багатим набором ремінної амуніції. Цю знахідку віднашли учасники археологічної експедиції в кургані №3 під час розкопок у 1899 році. Дослідження проводили працівники Городцького музею на чолі з бароном Федором Штейнгелем. Усі артефакти, зібрані з п'яти курганів, знаходились у згаданому музеї, а перед Першою світовою війною їх вивезли на Кавказ. Там їхній слід загубився.

У 1935 році на нашій Замковій горі побував і відомий учений Олександр Цинкаловський. Під час своєї експедиції він знайшов уламки гончарних виробів і залізну сокиру, які датуються X століттям.

У 1954 році нашу історичну пам'ятку відвідав учений Юрій Кухаренко, у 1961 році – Павло Раппопорт, у 1987 і 2002 роках – Богдан Прищепа, у 2012 році – Богдан Прищепа, Олег Кожушко і Микола Хомич. Усі вони знаходили давні артефакти.

Мені також пощастило назбирати уламків гончарних виробів того часу. Тяжко передати словами те, що відчуваю, тримаючи в руках такі речі. Впевнена, що щось подібне відчував на цьому місці й мій улюблений польський письменник Юзеф-Ігнацій Крашевський, який часто бував на Замковій горі. Можна не сумніватися, що саме ця фортеця справила на 22-річного чоловіка величезне враження, змусила задуматися над історією та стала причиною написання «Прадавньої легенди», яку, до речі, можна знайти в наших бібліотеках.

Відомий польський дослідник, художник, історіограф і літературний публіцист Юзеф-Ігнацій Крашевський мешкав неподалік цього місця в будинку Антонія Урбановського. Тут він познайомився з племінницею господарів Софією Воронич, із якою в 1838 році одружився в каплиці Урбановських. Тут же в них народилися син і донька.

Замкова гора пам'ятає не тільки Урбановських та Крашевських, а й князя Юрія Семеновича Гольшанського, якому король Александр Ягеллончик віддав цю територію в 1492 році. Пізніше земля перейшла до його онуки Тетяни, яка була дружиною Костянтина Острозького.

Побувала наша Замкова гора й у власності смоленського мечника Карла Шидловського, після якого ця територія у 1767 році стала власністю Юзефа Урбановського, батька Антонія Урбановського.

Недавно мені випала нагода поспілкуватися з місцевою жителькою, якій виповнилося 90 років. Вона розповіла про те, як у дитинстві зі своєю бабусею ходила на Замкову гору, де відбувалося «свенто можа» (свято моря). На нього з'їжджалися люди зі всієї округи. Євреї привозили солодощі, напої, іграшки, було гамірно, гарно й весело. Детально описати все побажане жінка вже не може. Не пригадує й інших свят, які там відзначалися. Тож буду дуже вдячна читачам, які зможуть більше розповісти про ці свята.

Тепер намагаюся розповідати дітям усе, що дізналася про нашу історичну пам'ятку. Уже шість років поспіль 1 червня, у Міжнародний день захисту дітей, організовую дводенний дитячий табір. І в перший же день роботи табору діти йдуть на екскурсію на Замкову гору, де розказую їм про цю пам'ятку і проводжу вікторину. За кожну правильну відповідь – подарунок. А ще встановила там банери з короткою інформацією про Замкову гору, яка є історичною пам'яткою європейського значення.

Ніна ОСЬМІРКО, х. Соловійова гора